

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 15. 3. 2018

Číslo: Ročník 28 (2018), Číslo 1

Sekce: Nové trendy

Název článku: Ministerstvo kultury vydalo Standard pro dobrý knihovní fond

Autor: Rozhovor s PhDr. Marií Šedou a PhDr. Vítem Richterem, zpracovala Andrea Součková

Zdroj: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20180112>

Ministerstvo kultury vydalo Standard pro dobrý knihovní fond

Rozhovor s PhDr. Marií Šedou a PhDr. Vítem Richterem, zpracovala Andrea Součková

V polovině loňského roku spatřil světlo světa Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. Můžete ho znát také pod označením „Standard pro dobrý knihovní fond“. Dokument je zaměřen na práci s knihovním fondem ve veřejných knihovnách do 40 000 obyvatel a jeho účelem je zvýšení kvality a aktuálnosti knihovního fondu. Metodický pokyn je určen nejen knihovníkům, ale dostává se také ke zřizovatelům/provozovatelům knihoven.

Ke vzniku dalšího standardu pro knihovny přinášíme rozhovor s PhDr. Vítem Richterem, ředitelem Knihovnického institutu Národní knihovny, a PhDr. Marií Šedou, metodičkou Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě.

Jak vznikla myšlenka na vytvoření standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu?

MŠ – Návrh vytvořit nějakou metodiku vznikl postupně. Při metodických návštěvách v pověřených i obsluhovaných knihovnách bylo vidět, že knihovní fond mnohdy potřebuje větší zásah – probrat knihy a vyřadit ty, které nejsou žádané. Problémy byly na dvou stranách – někdy na straně knihovníka či knihovnice konkrétní knihovny, někdy na straně obce. To byl ten větší problém, protože někde starostové nechtěli schvalovat vyřazování knih. Na poradě krajských metodiků v roce 2015 jsme začali o tomto problému diskutovat a dohodli jsme se, že takový metodický pokyn by byl velmi užitečný a potřebný.

VR – Byl tu ještě jeden podnět. Od roku 2011 děláme analýzu výpůjček, které jsou během roku poskytovány veřejnými knihovnami. Jedná se o vzorek o rozsahu cca 3 mil. výpůjček, které uskuteční vybraný vzorek 30 knihoven – velkých i malých. Z těchto analýz vyplývá, že uživatelé si nejvíce půjčují knihy, které byly vydány v posledních 5 až 6 letech. Po uplynutí této doby zájem o výpůjčky starších titulů pravidelně a podstatně klesá.^[1] V této souvislosti samozřejmě vzniká otázka, jaká část knihovních fondů se půjčuje jen velmi omezeně nebo vůbec.

Jak standard pro dobrý knihovní fond vznikl?

VR – V první fázi jsme si udělali několik analýz. Velmi cenná byla data knihoven, které jsou zapojeny do projektu Benchmarking knihoven. V tomto projektu se většina běžných statistických ukazatelů přepočítává ve vztahu k počtu obyvatel, což umožňuje vzájemné srovnání. Velmi rychle jsme zjistili, že podstatná část českých knihoven nabízí svým uživatelům velké knihovní fondy, které se ale velmi málo půjčují.

MŠ – Vzhledem k tomu, že už máme přijaté dva dokumenty – Standard pro dobrý fond a Služby knihoven knihovnám, bylo logické, že další standard by měl jít stejnou cestou – vytvořit metodický pokyn, který by vydalo Ministerstvo kultury, a současně vydat jeho komentovanou verzi ve stejném provedení jako předcházející dokumenty. Ty komentované verze jsou velmi důležité – dostávají se na stůl starostům obcí, jsou barevné a čtivé a „nezapadnou“ mezi ostatními dokumenty, které starostové obcí dostávají.

Kdo se do vzniku standardu zapojil?

MŠ – Šlo o řadu kolegů z knihoven; nejdříve jsme zjišťovali v krajských knihovnách, zda nemají vytvořené nějaké interní metodické pokyny, které by se touto problematikou zabývaly, protože zkušenosti z terénu jsou ty nejdůležitější – dokážou postihnout problematiku, která není vždy jednoznačně vidět.

Čím jste se nechali inspirovat?

VR – Na počátku jsme se snažili zjistit, jak se aktualizací knihovních fondů zabývají v zahraničí. Udělali jsme si rešerši a prozkoumali celou řadu standardů, které jsou pro tuto oblast používány v různých zemích, například Německu,

Rakousku, Velké Británii nebo ve Spojených státech. Nakonec jsme se nejvíce inspirovali standardem IFLA, který byl vytvořen sekci IFLA pro veřejné knihovny.[2]

Jaká je úloha Ministerstva kultury při vzniku takového dokumentu?

VR – Od samého počátku jsme se dohodli na vzájemné spolupráci. V Knihovnickém institutu vznikl základní podklad, který MK ČR upravilo do podoby metodického pokynu.

Co vše bylo potřeba zabezpečit, než byl standard přijat MK ČR?

VR – K tomu, aby standard mohl příznivě působit, je nezbytné, aby skutečně odrážel situaci knihoven, reagoval na ni a byl vnímán jako užitečný nástroj. Návrh prošel diskuzí jak v sekci SDRUK pro regionální funkce, tak i na sekci veřejných knihoven SKIP. Nakonec jsme vyzvali všechny účastníky elektronické konference Region, aby se k návrhu vyjádřili. V závěru MK ČR požádalo o stanovisko Svaz měst a obcí ČR a Spolek pro obnovu venkova. Všechny došlé připomínky jsme do standardu zapracovali a některé parametry upravili.

Máte už nějaké ohlasy na standard od knihovnic a knihovníků?

MŠ – Ještě před definitivním schválením standardu jsme požádali několik knihoven, aby si nastavené parametry otestovaly na svém knihovním fondu. Ohlasy od knihovníků byly výborné. Tím, že kolegové v knihovnách v Moravskoslezském kraji byli první, kdo standard (ještě v pracovní verzi) dostali do ruky a dělali testovací propočty, mohli přímo v obsluhovaných knihovnách realizovat myšlenky standardu v praxi. Navíc jsme je požádali, aby zkusili udělat výpočty aktivace a obratu knihovního fondu. Podrobné propočty jsme dostali například z knihovny v Novém Jičíně či v Opavě, také z Hnojníku či z Bolatic.

Co se knihovníci ve standardu dozvědí?

VR - Standard zahrnuje celkem osm oblastí:

- zásady tvorby knihovního fondu,
- typy a formy dokumentů v knihovním fondu,
- rozsah knihovního fondu,
- základní součásti knihovního fondu,
- financování nákupu knihovního fondu,
- aktualizace a vyřazování knihovního fondu,
- hodnocení využití knihovního fondu,
- revize knihovního fondu.

Na co se tedy mohou knihovníci těšit?

MŠ – Knihovníci dostávají do rukou třetí důležitý dokument připravený pro práci v terénu. Snaha je předat metodikům i přímo knihovníkům praktický manuál k dané problematice.

VR – Standard byl díky MK ČR vydán také jako tištěná brožura. Velmi bychom uvítali, aby se dostal nejen do knihoven, ale také do rukou starostů a zastupitelů obcí, kteří by mohli získat větší vhlad do činnosti knihoven. Mohl by být pro ně také inspirací a podkladem pro rozhodování o financování knihovny, zejména nákupu nových knih a dalších informačních zdrojů. Bohužel každý rok zjišťujeme, že je cca 1 600 obcí, které svým knihovnám nedávají ani korunu na nákup nových přírůstků.

Další informace:

Metodiky a koncepce MK ČR:

- *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky* [online]. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017 [cit. 2017-11-28]. ISBN 978-80-7050-691-2. Dostupné také z: <http://ipk.nkp.cz/docs/standard-pro-dobry-knihovni-fond>
- *Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky* [online]. 3. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2015 [cit. 2017-11-28]. ISBN 978-80-7050-652-3. Dostupné také z: http://ipk.nkp.cz/docs/Standard_pro_dobrou_knihovnu.pdf

- *Služby knihoven knihovnám: krajské programy regionálních funkcí na podporu knihoven* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2014 [cit. 2017-11-29]. ISBN 978-80-7050-635-6. Dostupné také z: http://ipk.nkp.cz/docs/RF/sluzby_knihoven_knihovnam.pdf
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. In: *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. Praha, [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/metodicky-pokyn-regionalni-fce-1076.pdf
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. In: *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. Praha, [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/metodicky_pokyn_mk_k_vymezeni_standardu_vkis_poskytovanych_knihovnar
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky. In: *Ministerstvo kultury České republiky* [online]. Praha, [cit. 2017-11-29]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/2017_metodicky-pokyn-mkdef-7674.pdf

Kontakt na autorku rozhovoru: andrea.souckova@svkhk.cz

[1] RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2015. 1. část. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2017, roč. 69, č. 5, s. 172-174. ISSN 0011-2321.

RICHTER, Vít. Co se půjčovalo ve veřejných knihovnách v roce 2015. 2. část. *Čtenář: měsíčník pro knihovny*, 2017, roč. 69, č. 6, s. 210-214. ISSN 0011-2321.

[2] KOONTZ, Christie, ed. a Barbara GUBBIN, ed. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA* [online]. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012 [cit. 2017-11-29]. ISBN 978-80-7050-612-7. Dostupné také z: <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:f066f100-c2ba-11e2-b6da-005056827e52> nebo http://oldknihovnam.nkp.cz/docs/IFLA/Smernice_IFLA_DEF_2012.pdf